اولین‌ها

چگونه مدارس دخترانه در پایتخت تاسیس شد؟

■ در تهران، دارالخلافه قاجار تا زمان انقلاب مشروطیت هیچ مدرسه دخترانه‌ای وجود نداشت، چراکه در نظر عامه مردم تاسیس مدرسه دخترانه امری ناپسند شمرده می‌شد و برخی از علما آن را خلاف شرع اسلام می‌دانستند و بعضی می‌گفتند وای به حال مملکتی که در آن دختران تحصیل کنند و خانواده‌های تهرانی که به باسواد شدن فرزندان‌شان علاقه‌مند بودند، معلم سرخانه اجاره می‌کردند. بعد از انقلاب مشروطیت و تشکیل مجلس شورای ملی، پاره‌ای از نمایندگان و از جمله ناظم‌الاسلام از تاسیس مدارس دخترانه حمایت کردند و گفتند: در تربیت دوشیزگان وطن بکوشیم و به آنها لباس هنر و علم بپوشانیم و در جواب سیدمحمد صادق، رییس مدرسه پسرانه اسلام گفت: «فرضا حجت‌الاسلام منع معاندین را بردارند با جوانان جاهل و اشخاص عذب چه کنیم؟ و دیگر آنکه معلم مردانه نمی‌توان برای دختران آورد. پس باید به فکر معلم زنانه باشیم.»

بعد از تمامی مذاکرات، مخالفت‌ها و حمایت‌ها و با تمام دشواری‌ها، سرانجام، طوبی رشدیه نخستین مدرسه دخترانه را به نام «پرورش» در قسمت مجزای خانه خود با ۱۷ نفر از شاگردان دختر دایر کرد که فراشان دولتی بعد از چند روز تابلوی مدرسه را با فحش و تهدید برداشتند و مدرسه را تعطیل کردند. دومین مدرسه دخترانه به نام مدرسه «دوشیزگان» توسط بانو بی‌بی‌خانم وزیراف در تهران گشایش یافت. این اقدام جسورانه با مخالفت‌های بسیاری روبه‌رو شد و سرانجام وزارت معارف صلاح را در آن دانست که مدرسه را تعطیل کند. بعد از جریان به توپ بستن مجلس شورای ملی، بی‌بی‌خانم پیش صنیع‌الدوله (وزیر معارف) رفت و با اصرار، قرار بر این شد که مدرسه بازگشایی شود مشروط بر آنکه کلمه دوشیزه از تابلوی مدرسه حذف شود و دختران بین چهار تا شش سال تحصیل کنند. سومین مدرسه نیز در سال ۱۳۲۶ توسط خانم طوبی آزموده در خیابان فرمانفرما نزدیک چهارراه حسن‌آباد به نام مدرسه ناموس تاسیس شد. این مدرسه بعدها به‌صورت یکی از مهم‌ترین و مجهزترین مدارس متوسطه تهران درآمد و اشخاص بنامی از این مدرسه فارغ‌التحصیل شدند. تمام مدارس فوق به‌صورت غیررسمی و به‌عبارتی غیردولتی بودند. گرچه از طرف نمایندگان مجلس به‌طور تلویحی حمایت می‌شدند اما هیچ قانونی تضمین نمی‌کرد که مدرسه تعطیل و منحل نشود و به همین دلیل بانوان تحصیلکرده با پافشاری و تقاضا و نامه‌های مکرر به مجلس، سرانجام مدارس دخترانه را رسمی کردند.

اثری تاریخی که حالا در اختیار ایران نیست

سرای وثوق‌الدوله روی گردشگران بسته است

فرزانه نیکروح متین

خانه وثوق‌الدوله یا سرای وثوق‌الدوله از نظر موقعیت مکانی در محله سرچشمه واقع در خیابان امیرکبیر، کوچه میرزامحمود وزیر واقع شده است. این خانه ارزشمند با پیشینه‌ای نزدیک به دو قرن در سال ۱۲۱۱ هـش در زمان سلطنت محمدشاه قاجار برای میرزامحمد قوام‌الدوله آشتیانی از صاحب‌منصبان و رجال آن دوره ساخته شد. آشتیانی در آن زمان در دیوان محاسبات کشور سمتی برعهده داشت و چون در آن ایام، شغل‌ها به‌صورت موروثی از پدر به پسر می‌رسید بعد از وی، معتمدالسلطنته پسر قوام به سمت پدرش منصوب شد و سپس این سمت به میرزاحسن‌خان وثوق‌الدوله واگذار شد و خانه مذکور به‌صورت ارث در اختیارش قرار گرفت. البته به روایت دیگر توسط خود وثوق‌الدوله خریداری شد و از آن زمان تاکنون به آن خانه، سرای وثوق‌الدوله می‌گویند. وثوق‌الدوله از کارگردانان اساسی تاریخ مشروطیت بود که تاثیرات مهمی در فضای سیاسی آن دوران از خود برجا گذاشت. او پس از ادامه تحصیل، مامور محاسبات مالیات آذربایجان شد، سپس وزیر کشور، وزیر دارایی، وزیر خارجه و سرانجام در فاصله سال‌های ۱۲۹۶ تا ۱۳۰۰ هـش در دو نوبت به مقام نخست‌وزیری رسید. همچنین قرارداد ننگین ۱۲۹۹ در زمان نخست‌وزیری وی منعقد شد. مورخان از او به‌عنوان دو شخص متفاوت یاد می‌کنند، یک، شخصی خائن و از طرفی شخصی ادیب، اندیشمند و نویسنده‌ای والا که دارای دیوان اشعار است. او سرانجام در سال ۱۳۲۹ هـش در ۹۰ سالگی درگذشت و در مقبره خانوادگی در قم به خاک سپرده شد.

بنا و معماری سرای وثوق‌الدوله

خانه قوام‌الدوله آشتیانی در ابتدا مساحتی در حدود ۱۲هزار متر مربع داشت که بعدها به دلیل تعریض کوچه، قسمت اعظمی از خانه ویران گشت. ناگفته نماند که در مجاورت این خانه نیز حمام قوام‌الدوله قرار داشت که در گذشته یکی از درهای خانه به سمت حمام باز می‌شد که در طول زمان این حمام به تاریخ پیوست و اثری از آن باقی نمانده است. همچنین فضای سبز و پارک فعلی موجود در آن مکان، در آن ایام پارکینگ کالسکه در کنار خانه محسوب شده بود.

نخستین عاملی که بازدیدکننده را به این خانه باارزش جذب می‌کند، نظم و تقارن موجود در خانه است که پوشیده شده از آجر و چوب است، همچنین هنگام مشاهده بنا، دو بادگیر قرینه در بالای بام خانه نیز از عناصر زیبای این سرای باقدمت است. اکثر خانه‌های دوران قاجار مانند سرای وثوق‌الدوله شامل اندرونی و بیرونی بود که دورتادور حیاط بیرونی آن اتاق‌هایی وجود داشت که در حال حاضر اثری از آنها باقی نمانده است. تزیینات قسمت اندرونی این خانه از شاهکارهای معماری سنتی و اصیل ایرانی است که توسط هنرمندی به‌نام لطفعلی شیرازی در سال ۱۲۱۱ هـش انجام شده است البته نقاشی‌های به کار برده شده در اندرونی ابتدا برگرفته از هنر ایرانی بوده که با بازسازی‌های مجدد، تزیینات و نقاشی به اشکال فرنگی درآمده است.

تالار آینه

از بخش‌های دیدنی این خانه، تالار آینه در طبقه همکف است که از سایر اتاق‌های دیگر مجزا و بزرگ بوده و مخصوص پذیرایی از میهمانان و سیاستمداران وقت به شمار می‌رفته که در قسمتی از آینه‌ها، تصاویر زنان فرنگی به چشم می‌خورد. در این تالار پنجره‌های اورسی (پنجره‌هایی که به جای گشتن روی پاشنه، با حرکت عمودی از پایین به بالا یا برعکس باز می‌شوند) بسیار به چشم می‌خورد که با شیشه‌های کوچک رنگین آرایش شده است.

تالار بتنی یا سفره‌خانه

تالار بتنی که سفره‌خانه نیز نامیده می‌شود از دیگر اتاق‌هایی است که در ضلع جنوبی بنا واقع شده است این قسمت به دلیل موقعیت جغرافیایی خاص خود به زمستان‌نشین موسوم است زیرا در فصول سرد سال این بخش از خانه بیشترین قسمت آفتابگیر منزل را تشکیل می‌دهد و از درجه حرارت بالاتری نسبت به سایر نقاط بنا برخوردار است. در قسمت شمالی نیز یک فرورفتگی وجود دارد که شاه‌نشین این اتاق محسوب می‌شود.

ورود گردشگران ممنوع

به‌دلیل آنکه مصالح ضعیفی درخانه به کار رفته، پایه بنا بسیار سست است و چندین بار مورد مرمت و بازسازی قرار گرفته که آخرین آنها در سال‌های ۴۵ و ۵۰ هـش به‌دست استاد محمدکریم پیرنیا تحت نظر استاد حبیبیان انجام شد. این خانه که مدت‌هاست تحت مالکیت سازمان میراث فرهنگی قرار دارد در سال ۱۳۸۱ توسط شورای بین‌المللی ابنیه و محوطه تاریخی به‌نام ایکوموس که مقر آن در پاریس قرار دارد، اجاره شد که متاسفانه این موسسه از اوایل آذرماه اجازه ورود گردشگران و اهالی محله را به خانه نمی‌دهد حتی اعضای مجامع خیرین با مجوز سازمان میراث فرهنگی اجازه ورود نداشته‌اند. یکی از پژوهشگران که در چند ماه گذشته برای مرتبه دوم از این خانه دیدن کرده بود، اظهار داشت: «آنچه که از سرای وثوق‌الدوله با توجه به ۱۰سال گذشته که دیده بودم، باقی مانده، فقط ساختمان اصلی است که دست نخورده و سایر اتاق‌ها به دفتر کار هیات ایکوموس تخصیص داده شده است و حتی کتابخانه شخصی تنها بازمانده وثوق‌الدوله به‌عنوان بخشی از مالکیت ایکوموس پلمپ شده است.» سرایدار خانه وثوق هم بارها در فصل سرما از ریزش سقف و دیوارهای خانه می‌نالد.

لاله‌زار

مجمع‌الوحوش دارالخلافه در باغ لاله‌زار

■ در تهران، تاریخ نگهداری حیوانات برای اجرای مراسم و نیز تاسیس باغ‌وحش از دوره قاجاریه آغاز شد. اما باغ‌وحش به معنای امروزی، نخستین‌بار در دوران پادشاهی ناصرالدین‌شاه پدید آمد. وی که به شکار و نگهداری حیوانات بسیار علاقه داشت در سفر به اروپا و بازدید از باغ‌وحش‌های آنجا تصمیم به تاسیس باغ‌وحش گرفت و سرانجام در باغ لاله‌زار خارج از ارگ سلطنتی برای اولین بار باغ‌وحش یا مجمع‌الوحوش را ایجاد کرد. وی در این باغ، دو قفس بزرگ قرار داده بود که یک قفس مخصوص پرندگان شکاری و قفس دیگر مخصوص شیر، ببر و پلنگ بود.

باغ‌وحش به مباشرت و مدیریت محمدحسن خان اعتمادالسلطنه، مورد بازدید عموم قرار گرفت و تنها سند بجا مانده از شرح این مجمع‌الوحوش ناصری شماره ۵۷۲ روزنامه «دولت علیه ایران» است که در این باب می‌نویسد: «لازم است شمه‌ای از حال مجمع‌الوحوش از برای اطلاع مردم، خاصه طالبان علم طبیعی و عالمان علوم حیوان‌شناسی نوشته شود؛ در بیرون دروازه دولت، باغی است مشهور به لاله‌زار. ابتدا قفس بزرگی در میان آن باغ ساختند و اولا از هر جنس طیور در میان آن رها کردند و برای سیر و تماشای عموم‌ناس آن باغ و قفس باز است و کسی را از سیر آن منع نیست. قفسی دیگر، نزدیک آن، از برای بعضی از وحوش تعبیه نمودند که مسک سباع است. سطح آن سخت و صعب و حیواناتی را که در این قفس گذاشته‌اند به هیچ نوع قید و زنجیری نیست بلکه در نهایت آزادی و به اختیار خود حرکت می‌کنند. غذای این وحوش گوشت خام گوسفند است که در شبانه‌روز دو نوبت، دو نفر موکل مخصوص که مراقب حیواناتند و از آنها به ایشان تاکنون آسیبی نرسید، در قفس را باز کرده و در کمال جرات داخل قفس شده و طعمه هر یک از حیوانات را به اندازه خود در روی خاک به پیشش می‌اندازند. حیوانات نیز هر یک قسمت خود را برداشته و به گوشه‌ای رفته و می‌خورند و بعد از اتمام غذا، آن دو نفر زیر پای وحوش را جاروب کرده و بیرون می‌آیند و هرگز صدمه‌ای از حیوانات به آنها نرسیده، مگر چند ماه گذشته که یک نفر مستحفظ جدید حسن نام که مبتلا به مرض غش بود و عادت به احوال درندگان نداشت، روزی در قفس را از برای دادن طعمه باز کرده بودند، ببری غفلت نموده و از در بیرون آمده، حسن را گرفته و بر زمین انداخت و قصد جان او را کرد و سایر مستحفظین به زحمت او را از دست ببر خلاص ساختند ولی چون زخم زیاد از پنجه‌های ببر بدو رسیده بود، بعد از ۲۰ روز مرد.»

جدول ۱۴۲۰

افقی:

۱- بخش سرد ساز موتور خودرو- بزرگراه ۲- حمام لاغری- اورشلیم- به‌دست آوردن ۳- زن نازا- کشوری در مدیترانه- ماموت بی‌انتها! ۴- محل ورود- بوسه آبدار- دندان دور ریختنی- پرنده‌ای افسانه‌ای ۵- بهتر و خوب‌تر- پیمانه‌کننده ۶- قدر و مرتبه- نمو- آرایش صورت بازیگران ۷- خرما- عذر- کتاب مذهبی زرتشتیان ۸- ماشین‌نویسی- سیه‌روز- بی‌باک ۹- فشار روحی- آبگیر- غذای شب ۱۰- ریاضیدان سوییسی- مثل عینک- در بیمارستان خدمت می‌کند ۱۱- جایگاه- ثانیه‌ها ۱۲- تسخیر کردم- اسب بی‌سرا- نیم‌تنه زنانه- امر به پوییدن ۱۳- خاک شور- باز داشته شده- چهره نقاشی شده از معصومین ۱۴- از اعضای درخت- پیشگویی‌های او درباره علم شیمی شگفت‌آور است- زیرکی و نیرنگ‌سازی ۱۵- الیاف مصنوعی- از درجات علمی دانشگاه

عمودی:

۱- میوه قابل برداشت- قوم مغول- جست‌وجو ۲- سقف فرو ریخته- خادم کلیسا- شهری در فرانسه ۳- پست- فرودگاه ژاپن- شکوه ۴- گلی زیبا- قهرمان زنجیرشده یونان ۵- دهن‌دره- سلامتی می‌آورد- درخت انگور ۶- خط‌کش مهندسی- تابلویی از آگوست رنوار- سطح- جمع منت‌ها ۷- پندار- دلیری- خوشبخت‌تر ۸- اسلوب- پشت و عقب- فوق ۹- کمدین سیرک- مخترع زیردریایی- قبل از افاده می‌آید ۱۰- نشانه- نیمی از یگان- نام گلی است- چاق خارجی ۱۱- انتها، آخر- همسر ابراهیم‌نبی(ع)- از درختان جنگلی ۱۲- هزار هزار- مرد نیکوکار ۱۳- میل و مراد- شرق‌شناس- فوری ۱۴- پایتخت اریتره- ایوان- آشکار ۱۵- هوشیاری- قسمت‌کننده- نویسنده فرانسوی نمایشنامه خسیس

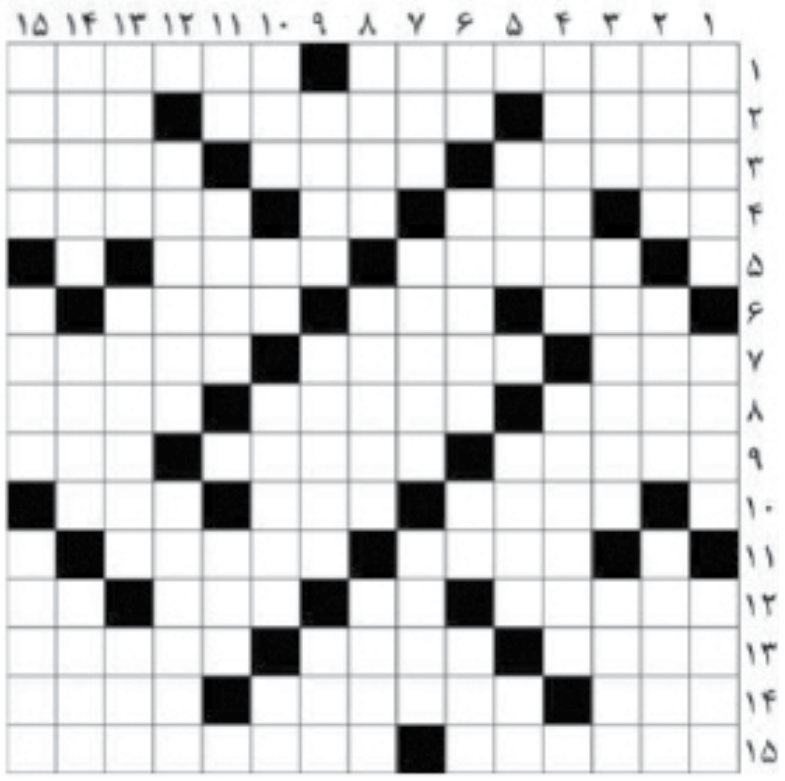

حل جدول ۱۴۱۹

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

سودوکو ۴۲۳

	۶	۸	۹					
۴		۳	۶	۱				۵
۷		۱		۵	۲		۴	
				۲	۵	۳	۸	
۶	۳							۲
۸				۹			۷	۱
	۱	۵	۲	۳				
	۴			۸				
	۸		۵	۶	۹			

حل سودوکو ۴۲۲

۶	۵	۷	۲	۸	۳	۹	۴	۱
۲	۸	۱	۹	۵	۴	۷	۳	۶
۹	۴	۳	۱	۶	۷	۸	۵	۲
۷	۱	۲	۴	۹	۵	۶	۸	۳
۳	۶	۵	۳	۷	۸	۲	۱	۹
۴	۹	۸	۶	۲	۱	۴	۷	۵
۵	۳	۴	۸	۳	۹	۱	۶	۷
۸	۷	۶	۵	۱	۲	۳	۹	۴
۱	۲	۹	۷	۴	۶	۵	۲	۸

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

سودوکو سخت ۷۱

۷	۴	۲		۹				
	۹		۴				۸	
۵	۱					۴		
۴		۹	۳	۵				
۸	۲						۹	۷
		۷			۲	۶		۳
				۳			۷	۶
			۸		۶		۵	
			۱				۳	

حل سودوکو سخت

۱	۲	۷	۶	۴	۸	۳	۵	۹
۴	۵	۶	۹	۷	۳	۲	۸	۱
۹	۸	۳	۲	۱	۵	۶	۴	۷
۲	۱	۵	۳	۸	۷	۹	۶	۴
۷	۶	۴	۹	۵	۲	۱	۳	۸
۳	۹	۸	۶	۲	۱	۴	۷	۵
۶	۴	۲	۷	۸	۹	۵	۱	۳
۵	۳	۱	۴	۶	۲	۷	۸	۹
۸	۷	۹	۵	۳	۴	۱	۲	۶

فرم درخواست اشتراک روزنامه شرق در تهران

کلیه متقاضیان محترم می‌توانند هزینه اشتراک خود را براساس مبالغ مندرج در جدول ذیل به شماره حساب ۶۸۶۸۹۵ نزد بانک سپه شعبه میرزا کوچک‌خان (قابل پرداخت در کلیه شعب) به نام محمدامیر مظاهری واریز و اصل سند بانکی مربوطه را به همراه فرم تکمیل شده ذیل به یکی از سه طریق زیر به دفتر امور مشترکین تحویل فرمایند.

۱- تماس با شماره تلفن‌های ۳۲- ۸۸۸۱۴۲۳۰ جهت اعزام مامور برای دریافت مدارک.

۲- مراجعه به آدرس دفتر واقع در خیابان میرزای شیرازی - نبش کوچه نهم- پلاک ۴۹- طبقه فوقانی بانک سپه

۳- ارسال از طریق دورنگار به شماره ۸۸۸۴۱۲۷۹

شرایط اشتراک

۱- ساعت تحویل روزنامه ۵ صبح الی ۱۱ صبح می‌باشد.

۲- شروع ارسال روزنامه برای متقاضیان که درخواست خود را به صورت کامل تحویل داده‌اند، حداکثر ۱۵ روز بعد از تحویل مدارک خواهد بود.

۳- مبالغ مندرج در جدول بابت یک نسخه اشتراک می‌باشد.

۴- نوشتن کدپستی و شماره تلفن در فرم ضروری می‌باشد.

۵- در صورت عدم دریافت روزنامه مراتب را به امور مشترکین اطلاع دهید، در صورت عدم اطلاع به منزله دریافت تلقی می‌شود.

توجه: لطفا کپی فیش بانکی را تا پایان اشتراک نزد خود نگه دارید.

مدت	۱ ماهه	۳ ماهه	۶ ماهه	۱۲ ماهه
قیمت (ریال)	۳۲۰/۰۰۰	۸۸۰/۰۰۰	۱/۶۸۰/۰۰۰	۳/۲۰۰/۰۰۰

رسید دریافت فیش یا وجه نقد

بدین‌وسیله ..... ریال وجه نقد ☐ فیش ☐ چک ☐ به‌شرح زیر جهت اشتراک ..... نسخه روزنامه شرق

به مدت ..... ماه از مشترک شماره ..... به نام ..... دریافت نمودم.

نحوه پرداخت	شماره فیش/چک	تاریخ	نام بانک	نام شعبه	کد شعبه	مبلغ

نام و نام خانوادگی دریافت کننده: ..... امضاء دریافت کننده: .....

توجه: لطفا نحوه مطلوب دریافت روزنامه را اعلام دارید:

مدت اشتراک: ۱ماهه ☐ ۳ماهه ☐ ۶ماهه ☐ ۱۲ماهه ☐ کد اشتراک ..... تعداد نسخ اشتراک .....

مشخصات متقاضی

نام: ..... نام‌خانوادگی: ..... نام موسسه: .....

آدرس دقیق: .....

کدپستی: ..... تلفن: ..... نمابر: .....

امضای متقاضی: